

Hemşirelik Öğrencilerinin Kültürel Zekalarının Değerlendirilmesi

Evaluation of Cultural Intelligence of Nursing Students

Elanur ULUDAĞ¹, Gizem DEVECİ²

ÖZET

Bu çalışma, kültürlerarası farklılıkları yönetmede kullanılan stratejilerden biri olan kültürel zekâ kavramını tanıtmak ve hemşire adaylarının kültürel zekâ seviyelerini değerlendirmek amacı ile yapıldı. Tanımlayıcı tipte yapılan araştırma Şubat-Mart 2017 tarihleri arasında gerçekleştirildi. Araştırmanın evrenini, Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü öğrencileri (n=350) oluşturdu ve çalışma anketini doldurmayı kabul eden öğrenciler (n=274) ile çalışma yürütüldü. Veriler, çalışmacılar tarafından oluşturulan sosyo-demografik özellikler ve kültürel zeka sorularının bulunduğu anket formu aracılığı ile toplandı. Verilerin analizi SPSS 23.0 paket programında önemlilik seviyesi p<0,05 dikkate alınarak yapıldı. Verilerin değerlendirilmesinde sayı-yüzdeler dağılımı ile bağımsız örneklem t-testi kullanıldı. Araştırmaya katılan hemşire adaylarının %67,5'i kadın, %50,7'si 15-20, %49,3'ü ise 21-30 yaş arasında, %78,5'i çekirdek ailede yaşayan, %97,1'i bekar, %22,6'sı Güneydoğu Anadolu ve %21,5'i Karadeniz Bölgesinde yaşadığını bildirmiştir. Çalışmada sosyo-demografik özellikler ve kültürel zeka soruları karşılaştırıldığında, cinsiyet açısından p=0,009 (p<0,05) olup aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı ve erkeklerin kültürel zekalarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar açısından bakıldığında, hemşire adaylarına eğitim-öğretim dönemlerinde kültürlerarası farklılıkları yönetmede kullanılan stratejilerinden biri olan kültürel zekâ kavramını tanıtmak amacı ile dersler açılabilir. Bu tarz çalışmalar daha büyük evrenlerde tekrarlanabilir.

Anahtar kelimeler: Kültürel Zeka, Hemşirelik, Kültür, Hemşirelik Öğrencileri, Kültürel Farklılık, İletişim

ABSTRACT

In this study, the aim was to introduce the concept of cultural intelligence which is a strategy used in management of cross-cultural differences and evaluate the cultural intelligence levels of candidates for nursing. Descriptive research was occurred between February and March in 2017. The research area for this study included 350 students from Gumushane University Health Science Faculty Nursing Department and it was carried out with 250 students who accepted to participate in our survey. Data was obtained by the researchers through the survey which included socio-demographic characteristics and cultural intelligence questions. The obtained data was analyzed in SPSS 23.0 program depended on significance level, p<0.05. For data evaluation, number-percentage distribution and independent samples t-test were used. According to the result of survey, 67,5 % of the candidates for nursing participated in the survey were women, 50,7 % of them were between 15 and 20 years old and 49,3 % were between 21 and 30 years old. Also, 78,5 % of them have a nuclear family, 97,1 % are unmarried, 22,6 % of the students remarked that they are from Southeast Anatolia and 21,5 % are from Blacksea Region. When socio-demographic and cultural intelligence questions were compared, p value was equal to 0.009 (p<0.05) in terms of gender, which is statistically meaningful and it was understood that men's cultural intelligence are higher than women. With regard to the results, new courses should be opened to introduce the concept of cultural intelligence and various studies similar to this can be done in bigger areas.

Key words: Cultural Intelligence, Nursing, Culture, Nursing Students, Culture Difference, Touch

*Bu çalışma 13-15 Nisan 2017 tarihinde İzmir'de yapılan Öhder 1. Uluslararası 4. Ulusal Bireysel Gelişim Günleri Kongresi'nde poster bildirisi olarak sunulmuştur.

¹Öğr.Gör. Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, elanur@gumushane.edu.tr

²Öğrenci, Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, gizemm-deveci@hotmail.com

GİRİŞ VE AMAÇ

Zekâ nedir ve nasıl yorumlanır, uzun yıllardan beri birçok eğitimcinin merak ettiği sorudur.¹ Çevreden gelen uyaranlara cevap verme hızı ve verilen cevabın kalitesi zekâ olarak ifade edilebilir. Zekâ kişiye göre değişebilir ve en önemlisi de kültürel değerlerden etkilenebilir.²

Zekâ, olayları bağımsız olarak görebilme ve yeni durumlara karşı başarıyla uyum sağlayabilmedir. Başka bir tanımla zekâ; algılama, belleme, çağrışım yapma, imgeleme, yargıda bulunma, soyutlama, genelleme gibi işlevlerin tümüdür.³

Kültür, bir toplumu diğer toplumlardan farklı kılan, geçmişten beri değişerek devam eden, kendine özgü, sanatı, inançları, örf ve adetleri olan yaşayış ve düşünüş tarzıdır. Kültür, kişinin nasıl düşündüğü, hangi dili konuştuğu, nasıl giyindiği, nasıl inandığı, hastalarını nasıl tedavi ettiği, nasıl beslendiği konularında etkilidir.⁴

Kültürel değerlerin zekâ kavramı üzerinde çok fazla etkileri olduğunu ve zekâyı oluşturan faktörlerin kültürlere göre farklılık göstereceğini belirtmişlerdir. Kültürel olarak yaşam, toplum içinde zekânın algılanmasını değiştirmektedir.⁵ Öne sürülen konulardan biri de farklı toplumdan insanlarla iletişime geçme konusunda bazı insanların başarılı olma sebepleri arasında olan kültürel zekâdır.⁶⁻¹⁰

Kültürel zekâ; bireyin etkileşimde bulunduğu kültürlerin özelliklerine göre davranışlarını ayarlayabilme,¹¹⁻¹² farklı kültürlerden insanlarla etkili bir şekilde iletişime girebilme¹³⁻¹⁵ ve kültürel farklılıklara uyum sağlayabilme kapasitesi¹⁶⁻¹⁹ olarak ifade edilir. Kültürel farklılık; kültürel unsurların çokluğuna dayanıp²⁰, insanların sosyo-demografik özelliklerine göre çeşitlilik göstermesi şeklinde tanımlanır.²¹ Yani, her insan topluluğu bir kültüre sahiptir, dolayısıyla toplulukların sosyo-demografik özellikleri aynı toplum içinde yer alan insan toplulukları da farklı kültürler geliştirebilir.²² Bundan dolayı,

kültürel zekâ, hem toplum içerisinde hem de toplumlar arasında insanlarla iletişime girme yeteneği açısından önemli bir unsurdur.²³⁻²⁵

Kültürel zeka; kişinin önce kendi kültürel kimliğini tanıması, kültürel yapısını gözden geçirmesi, küresel bir ben oluşturması, empati yapması ve iletişim yeteneklerini geliştirmesiyle ilişkilidir.²⁶⁻²⁷⁻²⁸

Ayrıca hemşirelik hastalık ile değil, hastalığın hasta üzerindeki etkileri ile ilgilendiğinden kültürel farklılıklardan ve bu anlamda kültürel zekâdan en çok etkilenen sağlık disiplini. Hemşirelik aslında kültürel bir olgu olup, hastanın kültürel değerleri, inanışları ve uygulamaları hemşirelik bakımının bütününe önemli bir parçasıdır. Hemşirelik bakımı, bakım verirken kültürel çeşitlilikten etkilenir. Diğer taraftan hemşirenin içinde bulunduğu kültürü de bireye bakım verirken etkiler. Bunun yanı sıra, hemşirenin kültürü de planladığı bakım girişimlerini ve hemşirelik bakımını etkiler.²⁹

Kültürel olarak yeterli bakımın verilebilmesi için hemşirelerin kültürel farkındalık, bilgi ve deneyime yani kültürel zekâyı sahip olması önemlidir. Küreselleşen dünyada hemşirelik, bütün topluma insan merkezli bakım vermenin gerekli olduğunu ve bu doğrultuda mesleğin sorumluluklarını benimsemiştir. Bu yüzden, toplumun kültürel gereksinimlerine yanıt oluşturacak kültürel birikim ve yeteneklere sahip hemşirelerin yetiştirilmesi zamanla önem kazanır. Sağlıkla ilgili primer bakım verici olan hemşireler, etkin bir bakım vermek ve bakımın kalitesini artırmak için toplum içerisindeki bireylerin kültürel farklılıklarının bilicinde olup ve kültürlerarası farklılıkları göz önünde bulundurmaları gerekmektedir.³⁰

Bu çalışma, kültürlerarası farklılıkları yönetmede kullanılan stratejilerden biri olan kültürel zekâ kavramını tanıtmak ve hemşire adaylarının kültürel zekâ seviyelerini değerlendirmek amacı ile yapıldı.

MATERYAL VE METOT

Araştırmanın Amacı ve Tipi

Araştırma, kültürlerarası farklılıkları yönetmede kullanılan stratejilerden biri olan kültürel zekâ kavramını tanıtmak ve hemşire adaylarının kültürel zekâ seviyelerini değerlendirmek amacı ile tanımlayıcı türde yapılmıştır.

Evren-Örneklem

Araştırmanın evrenini, Şubat-Mart 2017 tarihleri arasında Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü öğrencileri oluşturdu. Araştırma örneklemini ise; çalışma anketini doldurmayı kabul eden öğrenciler oluşturdu. Çalışma 274 öğrenci ile yürütüldü.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri, kültürel zeka değerlendirme anketi ve sosyo-demografik veri toplama formu aracılığı ile Şubat-Mart 2017 tarihleri arasında araştırmacılar tarafından toplandı. Araştırmanın anket formu dağıtılması sırasında; araştırmacılar tarafından araştırmaya katılan öğrencilere bu çalışma hakkında bilgi verildi ve araştırmaya katılan öğrencilerden sözlü olur

onamı alındı. Araştırmacılar tarafından literatür taranarak oluşturulan anket soruları öğrencilerin yaş, cinsiyet, aile yapısı, yaşadığı bölge, medeni durum gibi demografik özellikleri belirlemeye yönelik 5 soru ve kültürel zeka sorularının bulunduğu anket formu aracılığı ile toplandı.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın yapılacağı Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanlığından araştırmanın yapılması için gerekli yazılı izin alınmıştır. Araştırmaya başlamadan önce öğrencilere araştırma ve uygulama hakkında gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra öğrencilerden sözel onam alındı.

Verilerin Analizi

Araştırma verileri bilgisayar ortamında SPSS 23,0 paket programında değerlendirildi. Önemlilik seviyesi $p < 0,05$ olarak alındı. Verilerin değerlendirilmesinde iki farklı istatistiksel analiz kullanıldı. Bu analizler, sayı-yüzdeler dağılımı ile bağımsız örneklem t-testi'dir.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Tablo 1. Örneklem Demografik Özellikleri

Özellik	Sayı	%
Yaş	17-20 yaş	139 50,7
	21-30 yaş	135 49,3
Cinsiyet	Kadın	185 67,5
	Erkek	89 32,5
Aile Yapısı	Çekirdek aile	215 78,5
	Geniş aile	59 21,5
Medeni Durum	Bekâr	266 97,1
	Evli	7 2,6
	Boşanmış/Ayrı	1 0,4
Yaşadığı Bölge	Doğu Anadolu	49 17,9
	Güneydoğu Anadolu	62 22,6
	Karadeniz	59 21,5
	İç Anadolu	36 13,1
	Marmara	12 4,4
	Ege	11 4,0
	Akdeniz	45 16,4
TOPLAM	274	100,0

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin %67,1'nin kadın, öğrencilerin %32,9'unun da erkek olduğu görülmektedir. Araştırma kapsamında yer alan öğrencilerin %50,7'si 17-20 ve %49,3'ü 21-30 yaş grubunda, %78,5'inin çekirdek aileye sahip olduğu, %97,1'inin bekâr olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %17,9'unun Doğu Anadolu Bölgesinde, %22,6'sının Güneydoğu Anadolu Bölgesinde, %21,5'inin Karadeniz Bölgesinde, %13,1'inin İç Anadolu Bölgesinde, %4,4'ünün Marmara Bölgesinde, %4'ünün Ege Bölgesinde ve %16,4'ünün Akdeniz Bölgesinde yaşadığı saptanmıştır.

Tablo 2. Kültürel Zekâ Soruları

SORULAR	Sayı	%
Farklı kültürlü hastaların olduğu kliniklerde çalışmak ister misiniz?	212	77,4
Daha önce farklı kültürlü hastalarla iletişim kurdunuz mu?	117	42,7
Farklı kültürlü hastalara bakım verirken, mimikler ve konuşma şekillerinin bakımı etkileyeceğini düşünüyor musunuz?	251	91,6
Sizce zekâ kültürel olarak toplumlara göre değişir mi?	186	67,9
Sizce kültürel zekâ farklı kültürel ortamlarda çalışanlar için önemli midir?	238	86,9
Kültürel zekânın hemşirelik yeteneğini etkilediğini düşünüyor musunuz?	234	85,4
Hastanede farklı kültürlü hastaların bulunduğu kliniklerde zekânın iletişime geçme konusunda etkili olduğunu düşünüyor musunuz?	231	84,3
Hastanede farklı kültürlü hastaların bulunduğu kliniklerde zekânın kültürlerarası farklılıkları anlama konusunda etkili olduğunu düşünüyor musunuz?	227	82,8
Hastane çalışanlarının kültürel zekâlarının hastanede bulunan farklı kültürdeki hastalarla güçlü ilişkiler kurmasında etkili olduğunu düşünüyor musunuz?	232	84,7
Hastanede farklı kültürlü hastaların bulunduğu kliniklerde zekânın davranma yeteneğini etkilediğini düşünüyor musunuz?	227	82,8
Hastane çalışanlarının kültürel zekâlarının onlara verilen görev performanslarını etkilediğini düşünüyor musunuz?	222	81,0
Kültürel zekânın hemşirenin performans becerilerini geliştirdiğini düşünüyor musunuz?	227	82,8
Hemşirelik stajlarının kültürel zekâyı geliştirdiğini düşünüyor musunuz?	194	70,8
Hemşireler için kültürel zekânın eğitimle desteklenmesi gerektiğini düşünüyor musunuz?	225	82,1
Sizce kültürel zekâ, hastane çalışanlarının kültürel farklılıklara uyum sağlayabilme kapasitesini etkiler mi?	237	86,5
Kültürel zekânın hastane çalışanlarının üst düzey düşünme becerilerini etkilediğini düşünüyor musunuz?	209	76,3
Kültürel zekânın, hastane çalışanlarının kültürlerarası durumlara ilişkin benzerlik ve farklılıkları anlama konusunda etkin olduğunu düşünüyor musunuz?	227	82,8
Kültürel zekânın hastane çalışanlarının farklı kültürlere uyum sağlama konusundaki yeteneklerini geliştirdiğini düşünüyor musunuz?	236	86,1
Kültürel zekânın hastane çalışanlarının konuşma hızını değiştirdiğini düşünüyor musunuz?	176	64,2
Hastane çalışanlarının zekâlarının kültürlerin gereklerine göre davranışlarını ayarlayabileceğini düşünüyor musunuz?	223	81,4

Tablo 2 incelendiğinde, öğrencilerin kültürel zekâ sorularına verdikleri cevapların standart sapma ve frekans analizi yapıldığında önemlilik düzeyine göre; “hemşirelik stajlarının kültürel zekâyı geliştirdiğini düşünüyor musunuz”(%70,8), “hemşireler için kültürel zekânın eğitimle desteklenmesi gerektiğini düşünüyor musunuz”(%82,1), “kültürel zekânın hemşirelik yeteneğini etkilediğini düşünüyor musunuz”(%85,4), “farklı kültürlü hastaların olduğu kliniklerde çalışmak ister

misiniz” (%77,4), “farklı kültürlü hastalara bakım verirken, mimikler ve konuşma şekillerinin bakımı etkileyeceğini düşünüyor musunuz” (%91,6), “sizce zekâ kültürel olarak toplumlara göre değişir mi” (%67,9), “hastane çalışanlarının kültürel zekâlarının hastanede bulunan farklı kültürdeki hastalarla güçlü ilişkiler kurmasında etkili olduğunu düşünüyor musunuz” (%84,7) gibi sorulara verdikleri cevaplar “evet” olmuştur.

Tablo 3. Öğrencilerin Kültürel Zekâ Ortalama Puanlarının Cinsiyete Göre Unpaired t-testi Analiz Sonuçları

Gruplar	N	X	S	t	p
Kadın	185	1,19	0,16	2,644	0,009
Erkek	89	1,26	0,24		

Tablo 3 incelendiğinde, öğrencilerin kültürel zekâ puanlarının cinsiyete göre anlamlı şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak için yapılan bağımsız örneklem için t-testinde, kadın öğrencilerin puan ortalaması (1,19) iken, erkek öğrencilerin puan ortalaması (1,26) olup aralarında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($t_{272}= 2,644, p<0,009$). Çalışmada sosyo-demografik özellikler ve kültürel zekâ soruları karşılaştırıldığında, cinsiyet açısından $p=0.009$ ($p<0.05$) olup aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı ve erkeklerin kültürel zekâlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Yaş, aile tipi ve yaşanan bölge açısından ise aralarında anlamlı bir fark görülmemiştir. Diğer bir ifade ile cinsiyetin kültürel zekâ üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu saptanmıştır.

Kültürel zekâ; insanın etkileşimde bulunduğu kültürlerin özelliklerine göre davranışlarını ayarlayabilme, farklı kültürlerden insanlarla etkili bir şekilde iletişime girebilme ve kültürel ayrılıklara uyum sağlayabilme kapasitesi olarak ifade edilir. Hastanın kültürel değerleri, inanışları ve uygulamaları hemşirelik bakımının bütününe önemli parçasıdır. Bu yüzden, toplumun kültürel gereksinimlerine yanıt oluşturacak kültürel birikim ve yeteneklere sahip hemşirelerin yetiştirilmesi giderek önem kazanır. Sağlıkla ilgili primer bakım verici olan hemşireler, etkin bir bakım vermek ve bakımın kalitesini artırmak için toplum içerisindeki bireylerin kültürel farklılıklarının bilincinde olup ve kültürlerarası farklılıkları göz önünde bulundurmaları gerekmektedir.⁵⁰

Araştırma kapsamında 274 öğrenci olup, öğrencilerin %67,5'ini kadın öğrenciler oluşturdu. Koçak ve Özdemir (2015), öğretmen adayı öğrencilere (n=485) yaptıkları çalışmada öğrencilerin büyük kısmının kadın olduğu belirlenmiştir. Çoban, Karaman ve Doğan (2010), öğretmen adaylarına (n=261) yaptıkları çalışmada da bireylerin büyük çoğunluğunu (K/E= % 71,6 , % 28,4) kadınlar oluşturmuştur. Yapılan tanımlayıcı çalışmalarda öğrencilerin büyük çoğunluğunun kadın olduğu belirlenmiştir.

Bu çalışmada da öğrencilerin cinsiyete göre dağılımında kadın (% 67,5) sayısının fazla olduğu görüldü.

Van Dyne, Ang ve Koh (2009) yaptıkları Kültürel zekâ ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasının üniversite öğrencilerinden oluşan bir grup üzerinde yapılmış olması, araştırma grubu olarak üniversite öğrencilerinin seçilmesinin nedenidir. Bu çalışmada da öğrencilerinin farklı kültürlerden insanlar ile iletişime girme olasılıklarının fazla olması, çalışmanın üniversite öğrencilerinden oluşan bir çalışma grubu üzerinde yürütülmesinin nedenlerinden biridir.

Koçak ve Özdemir (2015) yaptıkları çalışmada kadınların kültürel zekâyâ göre ölçülenmiş çok kültürlü eğitime yönelik yaklaşımlarının erkeklerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Demircioğlu ve Özdemir (2014) yaptıkları çalışmada cinsiyete göre yapılan çözümlemede kadın öğrencilerin erkek öğrencilere oranla çok kültürlü eğitime yönelik daha fazla olumlu yaklaşıma sahip oldukları görülmüştür. Bu çalışmada da kadın ve erkek öğrencilerin kültürel zekâlarının değerlendirilmesinde erkeklerin kültürel zekâlarının daha yüksek olması yapılan çalışmalar ile uyumlu olmadığı görülmektedir.

Yine yapılan bir çalışmada, öğretmen adaylarının cinsiyetlerine ve yetiştikleri yerlere göre farklı düşüncelere sahip oldukları görülmüştür. Bu farklılığın olması, yetiştirilen kültürden etkilenmiş olmasından dolayıdır. Bu sonuçlar öğretmen adaylarının yetiştikleri bölge ve cinsiyete göre kültürel farklılıklara yönelik düşüncelerini de etkilediğini göstermektedir (Çoban, Karaman ve Doğan, 2010). Bu çalışmada da, sosyo-demografik özellikler, cinsiyet açısından $p=0,009$ ($p<0.05$) olup aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı ve erkeklerin kültürel zekâlarının daha yüksek olduğu görülüp bu sonuçlar açısından bizim çalışmamızla uyumludur. Yaş, aile tipi ve yaşanan bölge açısından ise aralarında anlamlı bir fark görülmemiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Hemşire adaylarının kültürel zekâ ile ilgili sorulara verdikleri cevaplar, kültür ve kültürel zekânın hastaya bakım verirken ve hastalarla iletişim kurarken etkisinin önemli olduğu sonucuna varılabilir. Hastayla iletişim hastaya verilen bakımın temelidir. Hemşire etkin dinlerken, kendi sözlü/sözsüz iletişiminde kullandığı jest, mimik, yüz ifadeleri ile hastanın kültürüne özgü davranışların nedenlerini anlamalı, kültürel açıdan değerlendirmelidir.³⁵ Hemşire bireyler bakım verdiği kişi, aile ve toplum için iyi bir yaşayış hedefliyorsa o toplumun kültürünü tanımak zorundadır.³⁶ Etkili bir kültürel iletişim sağlamaya çalışan hemşirelerin kültürel içeriği bilmesi, dil yeterliliklerinin olması ve kültürel zekâya sahip olması gereklidir. Ayrıca hemşirelerin kültürel zekâ olgusunu öğrenmeleri, bu hüneri kazanmaları ve bunu mesleki sürece yansıtılmaları gerekmektedir.³⁷

Çalışmada erkeklerin kültürel zekâ sorularına verdikleri cevaplar açısından da anlamlı bir fark olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlar açısından bakıldığında;

- ✓ Bu tür çalışmaların eşit sayıda farklı cinsiyetten bireylerin katılımıyla daha büyük evrende yapılması,
- ✓ Kadın ve erkek öğrenci hemşirelerin farklı kültürdeki bireylerin olduğu kliniklerde verdikleri hemşirelik bakımının karşılaştırılması,
- ✓ Öğrencilere hizmet içi eğitim programlarında kültürel zekâ konularına da yer verilmesi,
- ✓ Hemşirelerin kendilerini geliştirmeleri için var olan kültürel zekâ yapıları hakkında geri bildirim alabilecekleri değerlendirmelere katılmaları ve kültürel zekâ alanında sunulan kuramsal ve eğitsel araçlardan faydalanabilecekleri kurs, kongre, sempozyum vb. bilimsel programlara katılmaları konusunda teşvik edilmesi,
- ✓ Tıp, yaşlı bakımı, sosyal hizmet, diyetisyen gibi sağlıkla ilgilenen meslek grubundaki kadın ve erkek öğrencilerin kültürel zekâlarının değerlendirilip bunun hasta bakımına etkisi karşılaştırılması önerilebilir.

KAYNAKLAR

1. Saban, A. (2009). Öğretme ve öğrenme süreci. Ankara: Nobel yayın dağıtım.
2. Mercan, N. (2016). Çok kültürlü ortamlarda kültürlerarası farklılıkları yönetme sanatı: kültürel zekâ. 2 (2), 32-49
3. Demirtaş, H., & Güneş, H. (2002).Eğitim yönetimi ve denetimi sözlüğü. Ankara: anı yayıncılık.
4. Spradley, B.W. (1981). Community health nursing concepts and practice. Little Brown And Company, Boston
5. Berry, J. W. ve Ward, C. (2006). Commentary on redefining interactions across cultures and organizations. Group & Organization Management, . 31(1), 64-78
6. Alon, I. & Higgins, J.M. (2005). Global leadership success through emotional and cultural intelligences. Business Horizons, 48(6), 501-512.
7. Ang, S. Van Dyne, L. Yee, N.K. & Koh, C. (2004). The measurement of cultural intelligence. Paper Presented at the Annual Meeting of the Academy of Management, New Orleans, LA.
8. Earley, P.C. (2002). Redefining interactions across cultures and organizations: Moving forward with cultural intelligence. Research in Organizational Behavior, 24, 271-99.
9. Earley, P.C., & Ang, S. (2003). Cultural intelligence: Individual interactions across cultures. Palo Alto, CA: Stanford University Press.
10. Ng, K.-Y. & Earley, P.C. (2006). Culture + intelligence: Old constructs, new frontiers. Group & Organization Management, . 31(1), 4-19.
11. Ang, S. Van Dyne, L., & Koh, C. (2006) Personality correlates of the four factor model of cultural intelligence. Group & Organization Management, 31(1), 100-123.
12. Earley, P.C. & Ang, S. (2003). Cultural intelligence: Individual interactions across cultures. Palo Alto, CA: Stanford University Press.
13. Thomas, D.C. (2006) .Domain and development of cultural intelligence: The importance of mindfulness. Group & Organization Management, 31(1), 78-99.
14. Thomas, D.C. & Inkson, K. (2004). Cultural intelligence: People skills for global business. San Francisco: BerrettKoehler.
15. Ang, S. Van Dyne, L., Koh, C., Ng, K.Y., Templar, K.J., Tay, C., & Chandrasekar, N.A. (2007) Cultural intelligence: Its measurement and effects on cultural judgment and decision making, cultural adaptation and task performance. Management and Organization Review, 3(03), 335-71
16. Earley, P.C. & Ang, S. (2003). Cultural intelligence: Individual interactions across cultures. Palo Alto, CA: Stanford University Press.
17. Berry, J. W. ve Ward, C. (2006). Commentary on redefining interactions across cultures and organizations. Group & Organization Management, . 31(1), 64-78.
18. Ng, K.-Y. & Earley, P.C. (2006). Culture + intelligence: Old constructs, new frontiers. Group & Organization Management, . 31(1), 4-19.
19. Sternberg, R.J. & Grigorenko, E.L.(2006). Cultural intelligence and successful intelligence. Group and Organization Management, . 31, 27-39.
20. Başbay, A. ve Kağmıcı, D. (2011). Çok kültürlü yeterlik algıları ölçeği: Bir ölçek geliştirme çalışması. Eğitim ve Bilim, . 36(161), 199-212.

21. Ünlü, İ. & Örtten, H. (2013). Öğretmen adaylarının çokkültürlülük ve çokkültürlü eğitime yönelik algılarının incelenmesi. Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, . . 21, 287-302.
22. Cırık, İ. (2008).Çok kültürlü eğitim ve yansımaları. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. (H. U. Journal of Education) 34: 27-40.
23. Ang, S. & Van Dyne, L. (2008). Conceptualization of cultural intelligence: Definition, distinctiveness, and nomological network. In S. Ang, & L. Van Dyne, (Ed.), Handbook on cultural intelligence: Theory, measurement and applications (pp. 3-15). Armonk, NY: M.E Sharpe.
24. Ng, K.-Y. Van Dyne, L. & Ang, S. (2009). From experience to experiential learning: Cultural intelligence as a learning capability for global leader development. Academy of Management Learning & Education, . 8(4), 5115
25. Van Dyne, L. Ang, S. & Nielsen, T.M. (2007).Cultural intelligence. In S. Clegg & J. Bailey, (Eds.), International encyclopedia of organization studies, 1: 345-350. Thousand Oaks, CA: Sage.
26. Mercan N. Çok kültürlü ortamlarda Kültürel Zekânın Kültürler Arası Duyarlılık ile ilişkisine yönelik bir araştırma. Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi Yıl: Ocak 2016 Cilt-Sayı:9(1) ss:1-13
27. Şahin, F. (2011) “ Liderin Kültürel Zekâsının Aştların Örgütsel Vatandaşlık Davranışı ile İş Doyumu Üzerine Etkisi”, Savunma Bilimleri Dergisi, 10(2), 83-84
28. Asunakutlu, T. Ve Safran, B. (2004). Kültürel Farklılıklardan Kaynaklanan Çatışmalara Yönelik Bir Araştırma (Marmaris Turizm Sektörü Örneği), Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6(1):26-49.
29. Temel-Bayık, A. (2008). Kültürlerarası (Çok kültürlü) Hemşirelik Eğitimi* Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi; 11,2
30. Öztürk, E. Öztaş, D. (2012) Trans kültürel hemşirelik. Batman university journal of life sciences, 1(1):293-300
31. Koçak, S. ve Özdemir, M. (2015). Öğretmen adaylarının Çok Kültürlü Eğitime Yönelik Tutumlarında Kültürel Zekânın Rolü. İlköğretim Online, (14) 4, 1352-1369
32. Çoban, A.E. Karaman, N.G. ve Doğan, T. (2010). Öğretmen adaylarının kültürel farklılıklara yönelik bakış açılarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi, 10(1), 125-131.
33. Van Dyne, L., Ang, S., & Koh, C.K.S. (2009). Cultural intelligence: Measurement and scale development. In M.A. Moodian (Ed.), Contemporary leadership and intercultural competence: Exploring the cross-cultural dynamics within organizations (pp.233-254) Thousand Oaks, CA: Sage,
34. Demircioğlu, E. ve Özdemir, M. (2014). Pedagojik formasyon öğrencilerinin çok kültürlü eğitime yönelik tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. Ege Eğitim Dergisi, 15(1), 211-232
35. Desmond, J. Copeland, L. R. Günümüz Hastasıyla İletişim Zaman Tasarrufu Riskin Azaltılması ve Hasta Uyumunun Artırılmasının Temelleri. Çevirenler: Deniz Yamaç, Ercüment Tekin, Efil Yayınevi, I. Basım, Ankara 2010
36. Tortumluoğlu, G. Okanlı, A. ve Özer, N. (2004). Hemşirelik bakımında kültürel yaklaşım ve önemi. İnsan Bilimleri Dergisi;9
37. Taş, F. Oktay, A. Gülpak, M. (2017). “1. Uluslararası 4.Ulusal Kültürlerarası Hemşirelik Kongresi”, Kültürlerarası İletişimde Hemşirelerin Yeterlilikleri, 320-325. Şanlıurfa